

Droga do niepodległości

**Na podstawie materiałów
pochodzących z zasobu
Wojewódzkiej i Miejskiej
Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy
przygotowała J. Matyasik.**

W tle profil J. Piłsudskiego, sygnatura Fot. 1128/9

Do Narodu Polskiego!

Polacy!

Godzina, której napróżno oczekując trzy pokolenia naszego narodu krwawiły się w strasznych a beznadziejnych z najazdem moskiewskim, zapasach, godzina, o którą modlił się naród cały, godzina wielka wybiła.

Cała Europa stoi w pożodze wojny.

Ziemie polskie, jak długie i szerokie, oświeci krwawa tona wojny, największej, jaka była. Austria w obronie wolności swych ludów wysłała na ziemie polskie potężną armię przeciwko rosyjskiemu ciemiężcy.

W tej strasznej a wielkiej godzinie, Koło polskie, świadome swej odpowiedzialności, uważa za swój święty obowiązek wskazać narodowi kierunek myśli i czynów, prowadzić go w przyszłość lepszą i jaśniejszą.

W poczuciu tego wielkiego obowiązku, Koło polskie, z którym w tej dziejowej chwili łączą się wszyscy polscy posłowie, dotąd poza niem stojący, wzywa Was Polacy: **do czynu, do wspólnego, jednomyślnego, do największego, na jaki Was stać, wysiłku!**

W tej dobie krwawego przeistaczania się Europy i uwalniania jej od grozy rosyjskiej przemocy, odzyskać możemy bardzo wiele. Ale wiele też musimy ofiarować. Bo nie wygra ten, kto końca gry ostrożnie wyczekuje.

Szlachetny Monarcha tego państwa, pod którego sprawiedliwymi i mądrymi rządami część naszego narodu mogła przez pół wieku rozwijać i mnożyć polskie siły narodowe i całą Jego potężną Armią, ruszającą do boju o najwznioślejsze ideały kultury, patrzy na naród polski, jako na wypróbowanego obrońcę tych ideałów, który dziś zyskuje możliwość dotąd niebywałą wyswobodzenia się z niewoli, która gnębiła ciało, kała duszę.

W tej chwili **naród musi dowieść, że żyje i żyć chce, że pragnie i umie miejsce przez Boga mu wyznaczone utrzymać i przed wrogiem obronić.**

Dla ujęcia polskiej siły narodowej w **zbrojne Legiony Polskie**, Koło polskie i **wszystkie bez wyjątku stronnictwa polskie** jednomyślnie postanowiły **utworzyć jedną jawną organizację.**

Pod polską komendą a w ściślejszej łączności z naczelnym dowódcą armii austriacko-węgierskiej, pójdą Legiony Polskie w bój, aby nie szaleć tej największej wojny rzucić także godny narodu polskiego czyn, jako warunek i zadatek lepszej dla niego doli.

Polacy! Z zaufaniem i pełną wiarą poddajcie się kierownictwu Koła polskiego i ustanowionej przez Koło polskie organizacji narodowej.

Polacy! Zjednoczcie się wolą niezłomną do uzyskania lepszej przyszłości i niezachwianą wiarą w tę przyszłość! Stańcie w obronie wolności naszej i wiary ojców! Odrzućcie precz zwątpienia, wyrwijcie z serc urazy! Stańcie silni jednością i radości wielkim postanowieniem poświęcenia dla Ojczyzny życia i imienia!

PARLAMENTARNE KOŁO POLSKIE.

W Krakowie, dnia 16 sierpnia 1914.

Nakładem Drukarni „Prasa” w Krakowie.
Drukarnia „Prasa” w Krakowie.

Wybuch I wojny światowej w sierpniu 1914 r. oznaczał konflikt zbrojny między zaborcami, co rozbudziło nadzieje Polaków na odzyskanie niepodległości. Najwcześniej do sprawy polskiej odniosły się władze Austro-Węgier, które zezwoliły na utworzenie polskich sił zbrojnych.

Obok: Odezwa Parlamentarnego Koła Polskiego do Narodu Polskiego, 16.VIII.1914 r., sygnatura Dzs IV.3.2.

Odziały strzeleckie
tworzone przez Józefa
Piłsudskiego to pierwsze
polskie organizacje
wojskowe.

Sygnatura: Fot. 1128/2

Legioniści w okopach nad Nidą podczas I wojny światowej.

Sygnatura: Fot. 1128/1.

Zjednoczenie Polaków utrudniał fakt
rozbicia na trzy zabory, stąd walczyli
po przeciwnych sobie stronach.
Ponadto reprezentowali różne opcje
polityczne. W listopadzie 1916 r.
Międzypartyjne Koło Polityczne
wydało komunikat do rodaków. MKP
uznało się za reprezentanta całego
narodu, gdyż jednoczyło sześć partii:
Stronnictwo Polityki Realnej,
Stronnictwo Demokracji Narodowej,
Polska Partia Postępowa,
Zjednoczenie Narodowe,
Związek Niezależności Gospodarczej,
Stronnictwo Chrześcijańsko-
Demokratyczne.

Sygnatura: DZS IV.3.2.

Komunikat M. K. P.

Międzypartyjne Koło Polityczne, stanowiące od października roku 1915 zrzeczenie na terenie Królestwa Polskiego świadomych powągi chwili dziejowej kierunków myśli politycznej polskiej, dążąc do osiągnięcia w wyniku wojny obecnej, niepodległego bytu państwowego na zjednoczonych ziemiach polskich, wyznawalo zasadę zachowania neutralności, bacznego obserwowania toczących się wypadków i wyciągania stąd odpowiednich wskazówek co do taktyki politycznej.

Temi zasadami kierowane Międzypartyjne Koło Polityczne uchyliło się od spódniału w redagowaniu opiewającej „zyczenia Narodu Polskiego” deklaracji, złożonej przez grupę 7-tu osób sterowaną objawnym w Berlinie i Wiedniu. W znacznej większości swojej M. K. P. nie podzielało treści rzecznej deklaracji, nie wyznorpującej uprawnionych aspiracji Narodu Polskiego. Na tem tle jednak, poczynając od października 1916 roku w Międzypartyjnym Kole Politycznym wynikły pewne różnice w zapatywaniach poszczególnych grup politycznych co do taktyki M. K. P.

Po ogłoszeniu przez państwa centralne aktu z d. 5. XI. 16 r., zapowiadającego przywrócenie samodzielnego państwa polskiego, różnice w ocenie samego aktu jak również w zapatywaniach co do potrzeby zastosowania odmiennej taktyki politycznej zaznaczyły się wśród 6-tych Stronnictw, do M. K. P. należących, tak dalece, iż dwa z nich: Stronnictwo Narodowe i Zjednoczenie Postępowe, usunęły się z Koła, szukając porozumienia z grupami, zajmującymi inne, niż M. K. P. stanowisko. Powstałe w tym czasie zrzeszenie stronnictw, „stojących na stanowisku aktywności w chwili obecnej”, czyni zabiegi o utworzenie Rady Narodowej, której zadaniem ma być „kierowanie polityką polską i reprezentowanie społeczeństwa wobec czynników obcych”.

M. K. P. usunęło się od spódniału w Radzie Narodowej, napatrując zbyt wielką rozciągliwość wymienionego pojęcia „aktywności politycznej”. Organizacji tej, powołanej do życia bez zachowania proporcjonalnego udziału wszystkich kierunków polskiej myśli politycznej, ogniskującej się w stronnictwach, oraz organizacjach i instytucjach społecznych, powstałych z wyborów, M. K. P. odmawia prawa do „kierowania polityką polską” w imieniu narodu, rozstrzygnięcia o losach kraju i przybierania nie odpowiadającej istocie rzeczy nazwy Rady Narodowej.

Po ustąpieniu 2-tych Stronnictw, M. K. P. w składzie Str. Polityki Realnej, Demokracji Narodowej, Polskiej Partii Postępowej i Zjednoczenia Narodowego zespała się tym mocniej w dążeniu i działalności, ześrodkowanej w hasło „Wskrzeszenia Niepodległej Polski”. Bezpośrednim przejawem oceny doniosłości tego zespolenia było przystąpienie do M. K. P. dwu nowych grup t. j. „Związku Niezależności Gospodarczej” i „Stronnictwa Chrześcijańsko Demokratycznego”. Wszystkie zrzeszone stronnictwa i grupy, zachowując odrębność swych programów społecznych, podzielając jednak naczelne dążenia i obrany kierunek dróg taktycznych M. K. P., jednoczą się na gruncie ogólnej polityki narodowej.

Prócz tego do M. K. P. należy szereg otób bezpartyjnych, zajmujących w społeczeństwie wybitne stanowiska. oraz 5 t. zw. klubów prowincjonalnych, ogniskujących w sobie najpoważniejsze żywioły polityczne.

W stosunku do chwili bieżącej M. K. P. zajmuje stanowisko następujące:

1. W akcie z d. 5 listopada, zapowiadającym odbudowanie samodzielnego Państwa Polskiego, widzi M. K. P. czyn polityczny, wysuwający na widownię między-narodową konieczność rozwiązania sprawy polskiej. W łonskwencji M. K. P. stwierdza, że stanowisko, zajęte przez Rosję i jej sprzymierzeńców w odpowiedzi na akt z d. 5 listopada, nie odpowiada niezłomnym i powszechnym dążeniom narodu polskiego do wskrzeszenia niepodległego bytu państwowego.

2. Oceniając dokładnie znaczenie aktu powyższego oraz wagę prac nad całkowitem odbudowaniem Państwa Polskiego, M. K. P. gotowe jest stanąć do czynnego udziału we wcielaniu w życie tych wszystkich zadań państwowo-twórczych, które mogą być organizowane niezależnie od względów i celów militarnych i z zabezpieczeniem niezmiernie nieskrepowanej decyzji narodowej.

M. K. P. wyraża przymtem przekonanie, że ustanowienie już obecnie rękojmi swobody opinii przez zapewnienie wolności prasy i zgromadzeń oraz nietykalności osobistej jest poważnym warunkiem do wykonania rzecznej wielkiej pracy państwowej.

Jednocześnie M. K. P. stwierdza, że dotychczasowa polityka władz okupacyjnych względem naszego kraju, godząca w podstawy jego bytu ekonomicznego, powinna ulec zasadniczej zmianie.

3. Aby działalność powyższej postawić właściwy zakres, nadać powagę i uznanie społeczeństwa, należy założyć pod stopniową budowę Państwa Polskiego podwaliny praw zasadniczych, których opracowaniem może się zająć tylko zgromadzenie ustawodawcze, powołane do życia z wyborów, opartych na zasadach demokratycznych. Tylko takie zgromadzenie ustawodawcze będzie mogło powołać Rząd Narodowy do zorganizowania czołsi życia państwowego.

4. M. K. P. żywi głębokie przekonanie, iż w poglądach swych i dążeniach opiera się na olbrzymiej większości społeczeństwa polskiego, ożywionego gorącym pragnieniem wyzwolenia Ojczyzny, lecz umiającego stosować miarę krytyczną do pozornych sposobów uregulowania przyszłości narodowej, pojmującego, iż każda kropla krwi polskiej przelana być może tylko z dojrzałej i świadomej woli Narodu.

Stronnictwo Polityki Realnej.
Stronnictwo Demokracji Narodowej.
Polska Partja Postępowa.
Zjednoczenie Narodowe.
Związek Niezależności Gospodarczej.
Stronnictwo Chrześcijańsko-Demokratyczne.

Warszawa, dn. 27 listopada 1916 r.

nr. 7047

Odezwa.

Przeżywany dziś moment dziejowy ma dla nas Polaków donioślejsze, niż dla innych narodów, znaczenie: przyszłość narodu i państwa polskiego dziś się wykurwa, a obecne pokolenie powołane jest do trudnej, lecz radosnej pracy — budowania zrębów narodowego domu.

Historyczny rozwój wypadków stawia nas wobec zadań, które wymagają zbiorowej, rozważnej decyzji i zbiorowego, śmiałego czynu; tymczasem brzemienna wielką względem Ojczyzny odpowiedzialnością chwila zastała nas rozproszonymi i nieprzygotowanymi.

Rozproszone siły narodu skupiać i do wspólnego celu kierować, w nieprzygotowanych świadomość rzeczywistości i celów budzić i utrzymywać, drogę postępowania im wykreślać i do pracy nad odbudowaniem państwa organizować — taki jest niezaprzeczalnie obowiązek chwili.

Tak też rozumie swe zadanie Stronnictwo Państwowe pragnie ono zespolić poszczególne wysiłki, aby skutecznie dotychczasowych poczynań spotęgować, a hasła aktywizować dać żywe, realne wcielenie.

Polacy mieli różne wizje walki o niepodległość oraz przyszłego państwa polskiego. Jedną z sił politycznych był Klub Państwowców Polskich, zwany też Stronnictwem Państwowym, skupiający inteligencję o nastawieniu proniemieckim.

Obok: Odezwa Stronnictwa Państwowego do Polaków, sygnatura Dzs IV.3.2.

EXP 22

ad 1218. 2 1937

ul. 1058

ZJEDNOCZENIE LUDOWE.

Dz. IV. 3.2/135

ODEZWA DO LUDU POLSKIEGO.

Bracia Rodacy!

Półtrzecia roku szaleje nad światem Bożym straszna wojna, jakiej dzieje ludzkie nie znają. Ogniem i mieczem spustoszona cała nasza Polska od gór Karpackich, aż po Dniepr i Dźwinę. Pola zryte rowami strzelcami, dobytek wyniszczony, wsie spalone, wiele świątyń i miast całych leży w gruzach. Ludzi wiele zginęło i ginie, dzieci mrą z braku pożywienia. Zsyła na nas Pan Bóg wszystkie nieszczęścia: wojnę, ogień, choroby i głód, srodze nas doświadczając.

Czyśmy na to nie zasłużyli?

Wspomnijmy, jakie to było życie: po wsiach naszych. Życie we wzajemnej nieżyczliwości, w czynieniu krzywd, w najpodlejszym wielokroć donosicielstwie przed wrogiem na współbraci swoich, w nikczemnym płaszczeniu się i tchórzostwie przed moskalem, w chciwej pogoni za pieniędzmi, a w lekceważeniu oświaty, dobrych obyczajów i drogiej Ojczyzny naszej.

Czy w miastach było lepiej? Toż samo poddawanie się złemu, ten sam brak męstwa, gdy trzeba świętej sprawy bronić, taż sama łapczywość na grosz, upadek moralny, a w sercach złość i szalona chęć używania.

Małoż tego zła, za które sprawiedliwie nam się kara należy?

Zaprawdę, Bogu dziękować powinniśmy, że tylko tak lekko nas do-

**Z kolei prokatolickie
Zjednoczenie Ludowe
uważało, że przyszłe państwo
polskie powinno być
monarchią konstytucyjną
z dziedziczną dynastią.**

**Obok: Odezwa Rady Zjednoczenia Ludowego
do Ludu Polskiego, 21.II.1917. r.,
sygnatura: Dzs IV.3.2.**

Godzina Polski

Dziennik polityczny, społeczny i literacki.

PRENUMERATA (z odd. lub pocztą):
Czasopismo 60. Dziennik 30. 1/2 kwart.
Rok 1200.
Wydanie tygodniowe (12. 1/2 kwart.
Rok 1200.
Wydanie miesięczne (12. 1/2 kwart.
Rok 1200.
Cena 1/2 kwart. w Warszawie 20 fen.

Redakcja i Administracja w Warszawie:
Warszawa 7.
Redakcja i Administracja w Łodzi:
Pietrkowska 28.

WYDZIAŁ W KRAKOWIE:
Wydanie 40 fen. za wolumen polityczny (za wolumen literacki 30 fen.).
Wydanie 40 fen. za wolumen społeczny (za wolumen literacki 30 fen.).
Wydanie 40 fen. za wolumen polityczny (za wolumen literacki 30 fen.).
Wydanie 40 fen. za wolumen polityczny (za wolumen literacki 30 fen.).

PLCZ. Czajkowskiego ul. Fozny Marj 24; Tomaszewski P. Gombiński; Półka Arłan; „Kurjer Płocki”; Półkiewicz ul. Zamkowa 11; cenz. w Warszawie, Kellman Zwiacz, Łódź i Bezdzin.

Dodatek nadzwyczajny. Doniosłe uchwały Rady Koronnej.

Dzisiaj ukaże się orędzie Rady regencyjnej do narodu.

P. Świeżyński chce zostać prezydentem. — Rewja wojska polskiego w Ostrowi.

Wielkopolskie postępowanie

Rady Koronnej.
Prezydium Rady Koronnej o wielkopolskim postępowaniu gubernatorskim, które rozpoczęło się wczoraj o godz. 2 pp. trwa do godz. 8-9 wieczorem.
Wynik samorządności i zdecydowania nacjonalistycznego, objawiająca się w tym, że mimo najniższej władzy państwa decyduje.

Jak się dowiadujemy, powzięto na prezydium Rady Koronnej uchwałę w sprawie przejmowania władz krajowych przez rząd pański. Ponadto ustalono tekst przyszłego orędzia i powzięto najpilniejszą decyzję w sprawie organizacji armii.

W ciągu dnia dzisiejszego wyda Rada regencyjna manifest w powyższym sprawie.

Na widowni politycznej.

Sprawa tworzenia gabinetu absorbuje w tym czasie uwagę społeczeństwa politycznego.
Stanowisko Rady regencyjnej, które od dwóch dni prowadzi nie zdecydowanie sprawy parlamentarne, jest przedmiotem krytyki przeciwnych mu sił politycznych, z których Rady szuka obecnie gwarantów. Rada regencyjna dąży do utworzenia gabinetu.

P. Świeżyński, wysunięty na stanowisko premiera, ma nadzieję znaleźć powołanie. Jak się słyszy stanowisko Rady i P. Świeżyńskiego do utworzenia rządu pańskiego, trudno na razie powiedzieć, nie powoła jej, że publicznie nie podawano jeszcze charakteru koalicyjnego.

Wczoraj wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Partyzantki nie zostały dotychczas powołane, ponieważ stanowisko Rady w sprawie

niepomyślnie nie pozwala trudności. W każdym razie, Rada regencyjna gotowa jest wyrazić do rządu polskiemu, które w sprawie ostatecznej decyzji.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

plan wyodrębnienia na terenie całego Królestwa...
Wielkopolskie postępowanie...
Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

12 października 1918 r. władze niemieckie przekazały Radzie Regencyjnej zwierzchnictwo nad Polskimi Siłami Zbrojnymi.

Obok: Dodatek nadzwyczajny „Godziny Polski” z orędziem Rady Regencyjnej do Narodu 12.X.1918 r.

Wczoraj o godz. 8-9 wieczorem odbyło się posiedzenie Rady regencyjnej, na którym omawiano projekt uchwały w sprawie przekazywania władzy państwa rządom demokratycznym, Zjednoczenia Ludowców i Narodowym Związkiem Robotniczym.

11 listopada 1918 r.
podpisano rozejm i ustały
walki na frontach. Wówczas
Rada Regencyjna wydała
dekret przekazujący J.
Piłsudskiemu władzę
wojskową i naczelne
dowództwo wojsk polskich.
Jest to dzień symboliczny
odrodzenia państwa
polskiego.

Obok: Rozbrajanie Niemców w
Warszawie, listopad 1918 r.,
Sygnatura: Fot. 1128/3.

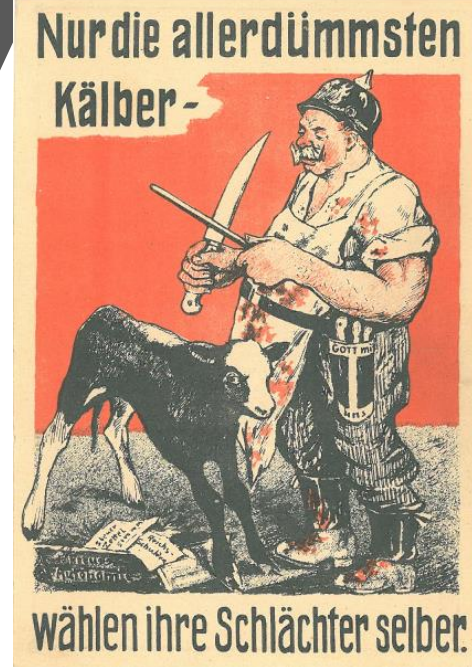
**W rzeczywistości Polaków czekały jeszcze walki o granice państwa.
Na zdjęciu gen. Józef Haller tworzy Wojsko Polskie we Francji, 1918 r., sygnatura: Fot. 1128/13.**

**U schyłku 1918 r. wybuchło powstanie wielkopolskie.
W tle: Powstańcy wielkopolscy**
Sygnatura: Fot. 1128/11.

O przynależności Górnego Śląska miał zdecydować plebiscyt, który został przeprowadzony 20 marca 1921 r. Poprzedziły go akcje propagandowe ludności niemieckiej i polskiej.

Obok: pocztówki propagandowe strony polskiej, sygnatura: Dzs IV.3.3.

Śmierć zagraża
Górnoślazakom,
gdyby pozostać mieli
przy Niemcach!!!

Od głodu, moru, wojny
i przyłączenia do Niemiec
zachowaj nas Panie!

**W latach 1919-1921 na
Górnym Śląsku wybuchły
trzy konflikty zbrojne.**

**Obok: Powstańcy śląscy,
sygnatura Fot. 1128/7.**

Obywatele Rzeczypospolitej!

Ojczyzna w potrzebie!

Wrogowie otaczający nas zewsząd skupili wszystkie siły, by zniszczyć wywalczoną krwią i trudem żołnierza polskiego niepodległość naszą. Zastępy najeźdźców, ciągnące aż z głębi Azji, usiłują złamać bohaterskie wojska nasze, by runąć na Polskę, stratawać nasze niwy, spalić wsie i na cmentarzysku polskim rozpocząć swoje straszne panowanie.

Jak jednolity, niewzruszony mur stanąć musimy do oporu. O pierś całego narodu rozbić się ma nawała bolszewizmu. Jedność, zgoda, wyczerpana praca niech skupi nas wszystkich dla wspólnej sprawy!

Żołnierz polski, krwią broczący na froncie, musi mieć to przeświadczenie, iż stoi za nim cały naród, każdej chwili gotowy przyjść mu z pomocą.

Chwila ta nadeszła.

Wzywamy tedy wszystkich, zdolnych do noszenia broni, by dobrowolnie zaciągali się w szeregi armii, stwierdzając, iż za Ojczyznę każdy w Polsce z własnej woli gotów złożyć krew i życie.

Niech śpieszą wszyscy, i ci, młodość i siłę czujący w żyłach, co żelazem odpierać będą najazd wroga, i ci, którzy stanąć mogą do pracy w instytucjach wojskowych, by zwolnić z nich i zastąpić tych, co na froncie przydatni być mogą. Niech na wołanie Polski nie zabraknie żadnego z jej wiernych i prawych synów, co wzorem ojców i dziadów pokotem położą wroga u stóp Rzeczypospolitej.

W imieniu Rady Obrony Państwa

J. PIŁSUDSKI

Naczelnik Państwa i Naczelny Wódz.

Warszawa, dn. 3 lipca 1920 r.

Armia Czerwona rozpoczęła marsz na zachód niosąc idea rewolucji rosyjskiej. Opór stawilo jej Wojsko Polskie.

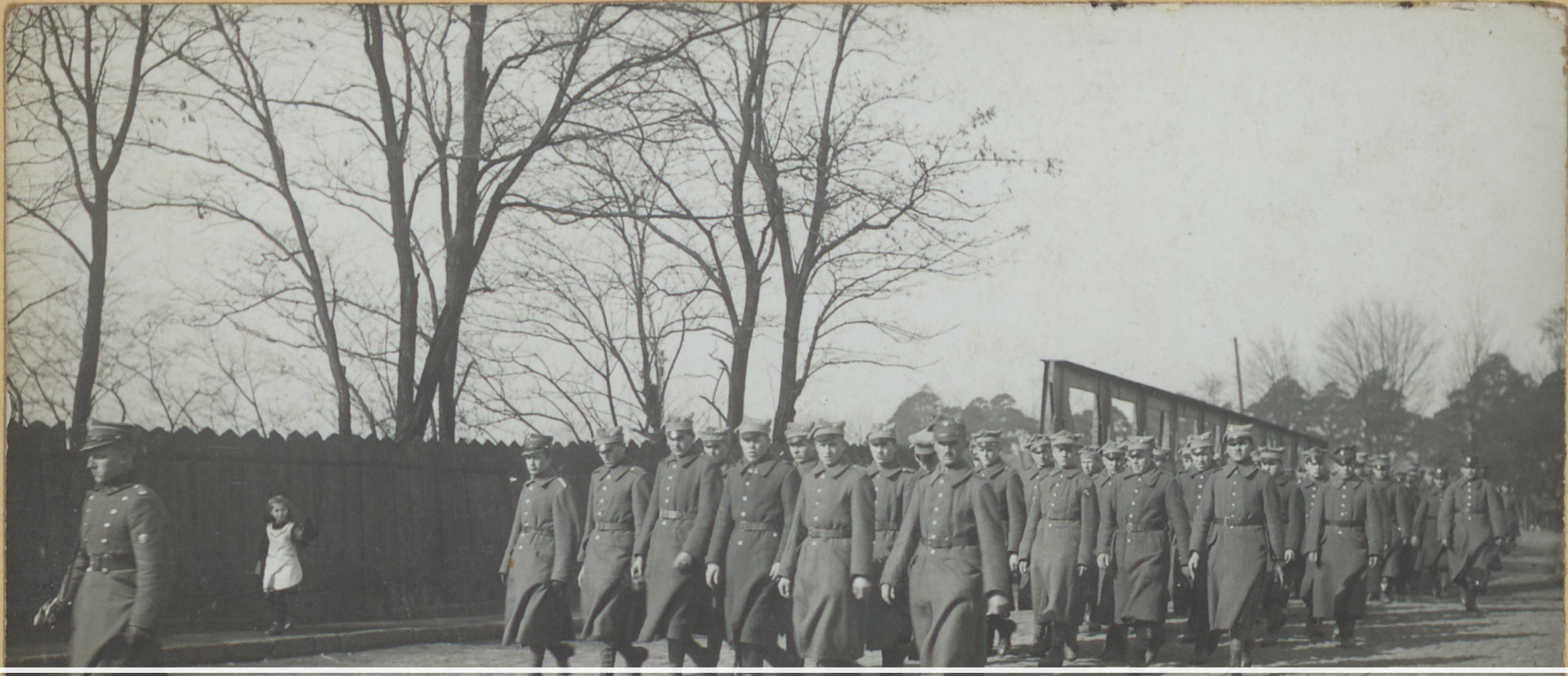
Obok: Odezwa J. Piłsudskiego do Polaków. Naczelnik wzywa do obrony granic ojczyzny. 3.VII.1920 r. Sygnatura: Dzs IV.3.2.

Wojsko polskie w Kijowie
podczas wojny z Rosją, 1920 r.,

Sygnatura: Fot. 1128/5.

Bydgoszcz odzyskanie niepodległości świętuje w styczniu.

Na zdjęciu Wojsko Polskie wkracza do miasta, 20.I.1920, Sygnatura: Fot. 1277.

Bydgoszcz
20.I.1920 r.,
Przywitanie
Wojska Polskiego
na Starym Rynku

A historical black and white photograph showing a massive gathering of people and horse-drawn carts in a large square. The carts are filled with people, and the square is lined with buildings. The text is overlaid on the center of the image.

Bydgoszcz 20.I.1920 r.,
Msza św. na Starym Rynku

Bydgoszcz 20.I.1920
r., Odezwa
prezydenta Jana
Maciaszka do
mieszkańców
Bydgoszczy,
sygnatura: Dzs IV.3.2.

Odezwa! Aufruf!

Obywatele! Mitbürger!

Minister b. dzielnicy pruskiej mianował mnie komisarycznym prezydentem miasta Bydgoszczy. Powierzony mi urząd objąłem z dniem dzisiejszym.

Obywatele! Zaszczycy ten dla mnie urząd kładzie na mnie ogromne obowiązki. Nie o zewnętrzne zaszczycy mi chodzi lecz o wewnętrzne zadowolenie, że spełniać będę mógł pracę dla dobra swych współobywateli, dla dobra własnego państwa.

Świadom jestem całej powagi podjętego zadania i trudności, które szczególnie w obecnym czasie i wobec zupełnie zmienionych warunkach właśnie w naszym mieście mieć będę. Aby powaznemu i olbrzymiemu zadaniu podołać zwracam się do was z usilną prośbą, abyście wszyscy bez wyjątku obdarzali mnie tem zaufaniem, które na stanowisku mojem konieczne jest potrzebne. Dobra wola z waszej strony a silna wola pokonania wszelkich trudności z mej strony muszą iść w parze. Nie pora po temu, aby się na zewnątrz popisywać, a żeby tylko swoje własne zdanie i przekonanie uważać za nieomyłne, dziś potrzeba nam twórczej pracy, rzeczowej krytyki, pokonania siebie samego.

W dzisiejszych przełomowych historycznych czasach zachowajmy wszyscy spokój i rozważę, miejmy do siebie zaufanie, szanujmy uczucia drugich, zalatwajmy wszystko z taktem.

Wspólnym naszym celem jest dobro naszego pięknego miasta i jego pracowitych obywateli. Do tego celu dążmy zwartemi siłami. Od nas zawisto, jaki gminac stanie, od nas zależy przyszłość nasza.

Bydgoszcz, 20. stycznia 1920.

Maciaszek,
komisaryczny prezydent miasta.

Der Minister der ehemaligen preussischen Landesteile hat mich zum kommissarischen Präsidenten der Stadt Bromberg ernannt. Das mir anvertraute Amt habe ich mit dem heutigen Tage übernommen.

Mitbürger! Sehr große Verpflichtungen sind es, die das Amt mir auferlegt. Es geht mir nicht um äußerliche Ehren, sondern um die innere Genugtuung, daß es mir vergönnt sein wird, für das Wohl und Wehe meiner Mitbürger, für das Wohl meines Landes zu arbeiten.

Des Ernstes der übernommenen Aufgabe und der Schwierigkeiten, welche gerade in der heutigen Zeit und angeichts der völlig veränderten Umstände ganz besonders in unserer Stadt an mich herantreten werden, bin ich mir voll und ganz bewußt. Um dieser gewaltigen Aufgabe gerecht zu werden, wende ich mich an Sie mit der inständigsten Bitte, mir alle ohne Unterschied Ihr Vertrauen zu schenken, das in meiner Stellung unbedingt erforderlich ist. Der gute Wille auf Ihrer Seite und der feste Wille, sämtliche Schwierigkeiten zu beseitigen, auf meiner Seite müssen Hand in Hand gehen. Es ist heute nicht die Zeit dazu, nach außen hervortreten zu wollen, seine eigene Meinung und Überzeugung für unfehlbar zu halten, heute tut uns schaffende Arbeit not, sachliche Kritik und Selbstüberwindung.

In den heutigen weltgeschichtlichen Tagen müssen wir alles ruhig abwägen, Vertrauen zueinander haben, die Gefühle des andern schätzen und achten, überall Takt bewahren.

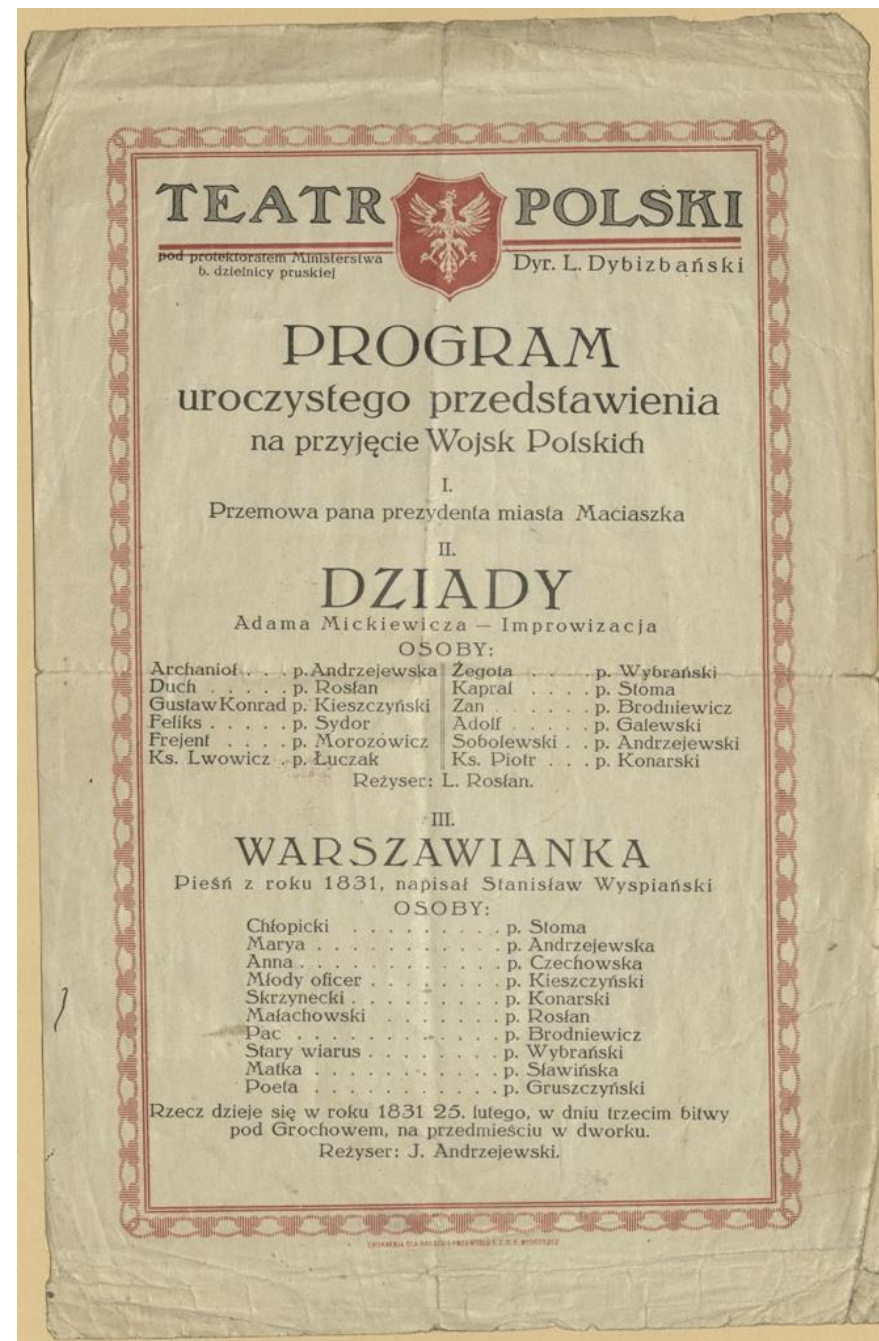
Unser gemeinsames Ziel ist das Wohl und Wehe unserer schönen Stadt und seiner arbeitssamen Bürgerschaft. Diesen Ziele müssen wir mit vereinten Kräften zutreiben. Von uns hängt unser Wohl und Wehe, von uns allein unsere Zukunft ab.

Bydgoszcz, den 20. Januar 1920.

Maciaszek,
kommissarischer Stadtpräsident.

Program uroczystego
przedstawienia *Dziadów* na
przywitanie Wojska
Polskiego.

Sygnatura: Dzs XIV.5.2/371.

**Zaślubiny Polski z Morzem Bałtyckim, luty 1920 r.,
Sygnatura: Fot. 1128/10.**